

Inspirace Chartou. Charta 77 jako inspirace ve světě

2.1.2012 ČT 24 str. 9 22:00 Události, komentáře

Knihovna Václava Havla

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Před 35 lety se na veřejnost v Československu dostalo prohlášení Charty 77. Text formulovaný **Václavem Havlem** vyzýval k dodržování mezinárodních smluv o lidských a občanských právech, které tehdejší režim sice podepsal, ale v reálu nedodržoval. Do roku 89 se k textu přihlásilo 1800 lidí.

osoba /citace z Charty 77/

"Věříme, že Charta 77 přispěje k tomu, aby v Československu všichni občané pracovali a žili jako svobodní lidé."

Ivan LUKÁŠ, redaktor

Poslední věta textu, který pomohl změnit životy všem lidem v komunistickém Československu.

Martin PALOUŠ, signatář Charty 77

Ten text rozhodně nebyl platformou k nějaké opoziční politické činnosti.

Ivan LUKÁŠ, redaktor

Myšlenka, která vedla k Chartě, vznikla vlastně na chodbě soudu.

Dana NĚMCOVÁ, signatářka Charty 77

Nějak jsme se vlastně začali domlouvat na tom, že by bylo dobré společně vystoupit jako občané v souvislosti s procesem s Plastic People.

Václav HAVEL, bývalý prezident /Dobré ráno s ČT 13. 3. 2007/

Charta 77 a všechno, co následovalo, bylo velmi významně ovlivněno tím duchovním vkladem i étosem profesora Patočky.

Ivan LUKÁŠ, redaktor

Sběr podpisů začal v prosinci. V lednu už měla Charta 242 signatářů.

Petr BLAŽEK, historik

Státní bezpečnost nevěděla, jak přesně ten text vypadá, ovšem mezi těmi prvními signatáři byli také její spolupracovníci.

Ivan LUKÁŠ, redaktor

6. ledna 77 herec Pavel Landovský vyzvedl **Václava Havla** v jeho bytě na Rašínově nábřeží, aby se pokusili text Charty 77 doručit do tehdejšího Federálního shromáždění. StB je ale sledovala a následovala honička po Praze. Spolu s Ludvíkem Vaculíkem je nakonec estébáci zadrželi.

Pavel LANDOVSKÝ /z filmu Samozvanci a ztroskotanci, 1990/

Tak jsem zaklapl takhle ty čudlíky oba a v tu chvíli Vašek **Havel** říká, tak to nám ten, to nám ten boj za lidský práva hezky začíná.

Ivan LUKÁŠ, redaktor

7. ledna pak vyšel text Charty v západních denících. Teprve pak se začal dokument šířit i v Československu. Zastrahování a represe proti signatářům začaly okamžitě. Komunisté uspořádali i takzvanou antichartu, podpisy pod Chartou ale přibývaly stále. Charta 77 sice oficiálně zanikla v roce 92, její boj za lidská práva ale inspiruje dál, třeba v Číně Chartu 08 nebo v Bělorusku Chartu 97. Ivan Lukáš, Česká televize.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Martin Palouš, ředitel **Knihovny Václava Havla**, sám signatář, někdejší mluvčí Charty 77, dobrý večer, pane docente.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Dobrý večer, dobrý večer.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Charta se stala inspirací pro opozici třeba v Bělorusku nebo v Číně. Čím je podle vás inspirující i po těch 3,5 desítkách let.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Já si myslím, že to je svědectvím toho, že, řekl bych, lidská přirozenost je stejná i přes různé kulturní či historické rozdíly, ti dnešní Číňani či Bělorusové zjevně pociťují jako chartisté pociťovali před 35 lety, že je třeba v určité situaci nemlčet, pozvednout hlas a spojit se, řekněme, s těmi, kdo stejně smýšlí, pokud jde o otázku lidských práv.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Do jaké míry se podle vás odvolávají kritici těch totalitních autoritářských režimů na československou Chartu obecně díky jejím myšlenkám, do jaké míry se ztotožňují díky symbolu boje proti komunismu a vlastně hlavnímu autorovi Charty 77, nedávno zesnulému **Václavu Havlovi**.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

No, tak jistě ta inspirace, kterou znamená osobnost **Václava Havla**, je veliká, to, o tom svědčí reakce právě těchto lidí na smrt **Václava Havla** v minulém měsíci. Z Číny přišel báječný text, kde právě tito lidé se na **Václava Havla** v tomto smyslu odvolávají a hledá-li někdo důkaz, že v tom dnešním multikulturálním světě ty univerzální hodnoty platí, tak necht' si přečte, co říkají Číňani právě o Chartě 77.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Na jednu stranu vás asi může těšit, že myšlenka Charty je inspirující i po 20, 30 letech, ale nestěžuje na druhou stranu tamní opozici už fakt, že tu inspiraci hledá v zahraničí? Koneckonců před těma 35 lety se režim také neustále snažil nalézt nějaké kontakty se světem a vydávat to za to zlo.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

No, to jsem právě chtěl říci již před 35 lety, odpůrci poukazovali právě na inspiraci zahraničními imperialistickými centrály.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Ideodiverzními centrály.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Ideodiverzními centrály. Já si myslím, že pochopitelně situace v roce 2011 a v roce 77 je výrazně odlišná, o tom bychom mohli zde dlouze hovořit. To je naprosto zřejmé. Nicméně znovu se vracím k tomu, zdá se mi, že z lidského hlediska situace se nemění a to, že dnes se lidi odkazují k Chartě 77, je toho, řekněme, výrazným svědectvím a také závazkem pro nás to vnímat a vědět o tom.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Na druhou stranu, jsou tyhle zkušenosti přenositelné? Zažívají podle vás lidé v opozici v Bělorusku nebo v Číně něco podobného, podobný tlak a represi ze strany státního aparátu? Připomeňme, vy jste sám řekl, dnes žijeme v multikulturním světě, ve světě internetu. Ten svět roku 2012 je jiný než svět roku 1977.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Zcela pochopitelně. Ty podobnosti jsou doprovázeny význačnými různostmi. Ten, kdo by chtěl jednoduše aplikovat nějaký návod z minulosti, tak by se se zlou potázal, to je naprosto jasné. Ale řekl bych, ta souvislost je zde zjevná a je to právě, řekněme, průkaz toho, že ta Charta 77 před 35 lety udeřila na jakousi podstatnou strunu, řekl bych, v lidském bytí, v lidské přirozenosti.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Využiju vás jakožto dlouholetého, zkušeného diplomata ještě. Česko jako stát se dlouhodobě kriticky staví k nedemokratickým režimům. Jednomu z kandidátů na běloruského prezidenta Alesí Michaleviči poskytla Česká republika i politický azyl. Je tohle ta správná cesta, jak opozici v těch zemích podporovat a dělá podle vás, teď už nejste diplomat, takže se můžete vyjádřit nediplomaticky, dělá podle vás český stát v téhle věci dost?

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Já si myslím, že obecně je naprosto v pořádku a je to jedna z těch pozitiv české, jedno z těch pozitiv české zahraniční politiky, že se angažuje v tomto smyslu ve prospěch obhájců lidských práv. Samozřejmě politika v této věci musí být tvořivá, Česká republika si musí být vědoma toho, kde má své možné spojení, ať už je to v rámci Evropské unie, ať je to v rámci takzvané té transatlantické vazby, či kdekoli po světě. Myslím si, že ta politika dnešní tak trochu v určitých rozměrech žije z podstaty, mohla by být nápaditější, ale to nemíním jako nějakou zlou kritiku, nejsem diplomat, tak to můžu takto říci.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Na druhou stranu, pane docente, není to, že není tak nápaditá, jak tvrdíte, problém právě v tom, že ne ve všech zemích, třeba ani ne ve všech zemích Evropské unie, by pozitivně rezonovalo to, že bychom my v těch demokratických zemích se měli trochu víc starat o ty v těch nedemokratických?

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Typický případ je Kuba. Je jasné, že pozice vůči Kubě v Evropské unii není jednotná, jsou tam význačné rozdíly, je země jako Česká republika, která se pro kubánské disidenty hodlá angažovat velice hlasitě. Jsou mnohé země, které toto téma téměř otravuje nebo považují ho za nedůležité. Zde je nutné, aby Česká republika uměla za svým názorem stát, ale pochopitelně uměla si hledat spojení a promlouvala v pravý čas a v pravou chvíli.

Jakub ŽELEZNÝ, moderátor

Vida, kam jsme se dostali od 35.výročí Charty 77. Děkuju moc, že jste přišel, na shledanou.

Martin PALOUŠ, ředitel, **Knihovna Václava Havla**

Já vám taky děkuju.